

Pierre Lemaitre

Les belles promesses

Traducció de Núria Busquet Molist

//l'eclèctica//

Tard o d'hora tothom ha de seure al
banquet de les conseqüències.

R. L. STEVENSON

Setembre de 1963

1
COM SE'N PENEDIA...

En Jean es va aturar al capdavall de les espectaculars escales del carrer Lamarck, va alçar el cap i va contemplar, nerviós, els dos trams costeruts que s'enfilaven fins al carrer Caulaincourt.

Si volia estalviar-se'ls hauria de fer una bona volta. Tot i que ja anava una mica tard, s'ho va rumiar durant un moment, perquè la corpulència que li havia valgut el sobrenom de Bouboule s'havia transformat, amb l'edat, en sobrepès. La Geneviève, la seva dona, assegurava que li sobraven trenta quilos; el metge, més contingut, deia que n'hi sobraven quinze. Fos com fos, de seguida es quedava sense alè.

Tant si optava per arribar encara més tard com si afrontava decidit la pujada per les escales, la decisió semblava purament tècnica.

En Jean no podia imaginar de cap manera que, en realitat, aquesta elecció aparentment innòcua canviaria el curs de la seva vida.

Va decidir no pujar i es va estimar més enfilar xino-xano el carrer des Saules.

«Ja m'esperaran, tu», es va dir.

La jugada estava decidida.

* * *

Gairebé tothom, una cinquantena de persones, ja era al menjador del Petit Clément, on havien apartat les taules per fer lloc. Tot i que l'establiment no era gaire gran, hi havia un micròfon instal·lat en un suport. A prop de l'entrada, sobre dos cavallets, una colla d'exemplars de la novel·la, adornats amb faixes vermelles, s'apilaven

al costat de la taula on en François, en acabar l'acte, procediria a la tradicional signatura dels llibres.

Hi era tota la família, excepte els més petits, que s'havien quedat a càrrec de la tieta Thérèse.

I en Jean, que arribava tard.

La Geneviève anava donant copets nerviosos amb l'índex sobre la taula del bufet i mirava fixament el rellotge de paret, expressant dramàticament fins a quin punt aquell marit que tenia li suposava una decepció constant. Tots dos havien creat un negoci pròsper de roba de la llar barata, però fes el que fes en Jean, ella considerava que el seu marit era una decepció, i que li suposava massa temps fer-lo acceptable.

Aquesta exasperació, dirigida a tot el món, feria especialment l'Angèle, que alimentava un afecte pel seu fill gran que no havia envellit amb els anys. El seu amor pels altres fills, en François i l'Hélène, havia evolucionat; els estimava com una dona de setanta anys estima els fills quan en tenen quaranta, res a veure amb en Bouboule. Continuava sent la jove mare que patia pel seu fill tímid, retret i ansiós, porós a totes les emocions. El seu marit, en Louis, mort uns anys abans, deia d'en Jean: «En Bouboule és una esponja...». Així doncs, ara que tothom es preparava per participar en la petita cerimònia literària, l'Angèle ignorava la irritació teatral de la seva nora. I tot i que sentia un gran orgull per en François, que era el centre d'atenció, es deia a ella mateixa, pensant en en Jean: «Espero que no li hagi passat res».

A la sala, la germana d'en François, l'Hélène, xerrava amb alguns companys del *Journal du soir*, intercanviant unes paraules amb el seu antic cap. En Lambert, el seu marit, xerrava amb tothom, papallonejant com si res, tenint en compte que devia haver llegit més que la meitat del públic reunit.

En François, que estava a punt de rebre el Premi Pont des Arts per la seva tercera novel·la, *Sense notícies de vostè*, mostrava una cara que enganyava a molta gent. Tothom hauria esperat que fes un posat més alegre. Tanmateix, se'l veia força seriós, gairebé

preocupat, fins al punt que alguns trobaven que aquesta actitud li era impròpia.

La Nine, la seva dona, que el coneixia millor que ningú, havia estat la primera a notar-ho. Els últims dies havia estat amoïnat, absort en pensaments silenciosos. No tenia ni idea de quin era el motiu d'aquest comportament. «Estic pensant en el meu proper llibre», havia deixat anar ell quan l'hi havia preguntat; l'excusa era acceptable (quan preparava una novel·la, passava per fases d'intensa concentració que l'alienaven de la vida quotidiana), però falsa... Perquè no estava treballant en cap llibre nou. Després de publicar *Sense notícies de vostè*, havia escrit un prefaci i alguns articles, però en cap moment la Nine l'havia vist aïllar-se amb els seus quaderns com feia durant la fase de recerca d'una història. A més, no li havia parlat de res, tot i que sempre compartia els seus projectes amb ella, fins i tot quan tot just s'hi posava.

Qualsevol altra dona hauria sentit una ansietat més íntima, la Nine no; no era propi d'ella. En aquell moment, les seves mirades es van trobar, van intercanviar un breu somriure; era increïble com la trobava d'atractiva. Feia poc que s'havia canviat de pentinat i portava un bonic tall a l'estil bob, amb un lleuger floc recargolat que li lliscava pel coll. Amb un gest senzill i elegant, la Nine es va passar el floc de cabells per damunt de l'orella i, de sobte, va deixar a la vista l'auricular de l'audiòfon. Aquesta dona, que era l'elegància personificada, acceptava amb gràcia la mostra de la seva discapacitat i sempre cridava l'atenció dels homes. Aquells que s'hi havien acostat amb una actitud protectora creient que aquesta situació la feia vulnerable, ho havien lamentat amargament.

El públic va sentir-se interpel·lat quan el president del jurat va donar copets al micròfon per cridar l'atenció de tothom, en particular la d'una dona força corpulenta que s'estava afartant de canapès de formatge sota la mirada desaprovadora dels cambrers, que no havien pogut evitar-ho. La seva filla, la Colette, havia vingut a dir-li que era costum esperar fins que s'obris oficialment el bufet, però la Geneviève li havia respost:

–Quan ja no quedi res que valgui la pena? Sí, home!

L'explosió va sorprendre tothom.

S'havia produït lluny, però havia estat prou forta per fer que els gots tremolessin.

Tothom va callar de cop.

Les mirades es van girar cap a la porta.

Els atacs en suport de l'Algèria francesa encara estaven frescos en la ment de tothom i havien causat prou danys per continuar sent un motiu de preocupació.

–Normalment els focs artificials es fan al final –va dir el president, fent broma.

Tothom va riure, ha, ha, ha.

–Senyores i senyors, avui som aquí...

El discurs no va ser seguit amb gaire atenció; tothom havia quedat bastant tocat per l'explosió.

–Ha sonat cap al carrer Lamarck –va xiuxiuejar algú.

–Què deu ser?

–Us queden pastissos de paté? –va preguntar la Geneviève al cambrer, que feia esforços per mirar cap a una altra banda.

* * *

Just en aquell moment, en Jean acabava de girar cap al carrer Caulaincourt.

La detonació va fer tremolar la vorera i havia anat acompanyada d'un soroll de vidres trencats.

Instintivament, va fer un pas enrere.

El carrer era ple de trossos de guix i fusta trencada, i sortien flames per un esvoranc enorme a la façana de l'edifici, al tercer pis. Tothom s'apartava, una fumera abundant ja s'escapava per totes les obertures.

En Jean es va quedar allà, paralitzat, veient com la gent fugia cridant de l'edifici i corria cap a la vorera amb nens als braços.

Es va sentir un estrèpit sord; la llum mostrava que el foc ja s'estava estenent als pisos superiors, però també baixava de pis en pis a través dels pisos esfondrats.

En Jean va fer un pas endavant per ajudar una dona gran amb bata que s'havia assegut a la vorera, plorant. La va aixecar suaument per les aixelles i ella es va desplomar contra un cotxe.

Se sentien veus que cridaven:

—Heu trucat als bombers?

—Truqueu a Emergències!

—Afanyeu-vos!

Encara hi havia famílies que sortien de l'edifici, espantades, cridant. Els vianants que s'atrevien a acostar-s'hi els ajudaven, els agafaven pels braços.

Havien tallat la circulació. Els cotxes començaven a tocar les botzines. Desenes de persones ara feien gestos exagerats, assenyalant els pisos superiors. Alguns queien de genolls. Els ajudaven, els arrossegaven... Un gos espantat amb el pèl socarrimat va irrompre de sobte, es va posar a córrer pel carrer i va desaparèixer.

Es va sentir el xiscle d'una dona, va caure una altra part de l'edifici, van esclatar brases vermelles com un foc de bengala, i els vianants es van allunyar ràpidament tapant-se el cap.

Pel que fa a en Jean, es va quedar davant de la porta enorme, oberta de bat a bat, per on sortia una fumera molt negra, densa, amb olor de goma cremada.

Aquest crit (era una dona?) l'havia afectat molt.

Ell mateix no entendria mai què l'havia mogut en aquell moment.

Es va aixecar bruscament el coll de l'abric, es va corbar cap endavant i va entrar a l'edifici...

* * *

—On es deu haver ficat? —preguntava la seva dona amb impaciència, espolsant-se les molles que li havien caigut sobre el pit.

Es va girar cap a la Colette.

—El teu pare sempre es perd el més interessant!

Però no va esperar resposta, ja picava la mà del seu fill, en Philippe, un ganàpia llargarut d'uns dotze anys que s'afanyava a agafar un canapè.

—Ja n'hi ha prou! Acabaràs amb un panxot com el de ton pare!

Aquest fill seu, l'havia trobat perfecte durant set anys, però havia canviat d'opinió de cop i volta quan va entendre que no seria mai cap llumenera. Amb un impuls mecànic, havia començat a venerar la seva filla, que fins llavors havia estat objecte de la seva hostilitat. Algunes naturaleses, deia Victor Hugo, no poden estimar per una banda sense odiar per l'altra. Aquest era el seu cas. Havia de dir en defensa seva que era més fàcil estimar algú que triomfava que algú que treballava laboriosament sense aconseguir resultats.

—Només és bo al billar! —deia la Geneviève del seu fill. I perquè no sonés com un elogi, de vegades afegia—: Acabarà fet un pinxo, ves què us dic.

L'Hélène, la seva cunyada, va passar a prop d'ella i la Geneviève li va preguntar, amb la boca plena:

—Quan concedeixen premis importants com el Goncourt (ja sé que no és comparable!), no entreguen una carta, un diploma o alguna cosa per l'estil? Una banda vermella és poca cosa, no?

L'Hélène es disposava a respondre, però els aplaudiments la van aturar. Un fotògraf acabava de demanar a en François que es girés i es posés de cara a la càmera sostenint la novel·la que havia escrit.

Es va sentir com dringaven les copes de xampany, el so de les veus va augmentar, les converses van abandonar el to circumstancial i van començar a derivar cap al món de l'edició, els autors, els rumors van començar a córrer per la sala ràpidament, portant un rastre de notícies falses, xafarderies i burles. Tothom estava encantat.

Com un home segur d'ell mateix, en François somreia a tothom i dedicava el llibre amb la seva lletra bonica i grossa.

Tanmateix, l'arruga del front no li havia desaparegut.

La seva mare, que l'havia vist girar-se cap a la porta moltes vegades, va pensar que ell també estava preocupat per l'absència inexplicable d'en Jean.

* * *

A pocs metres de la porta principal, en Jean va veure l'escala, va fer un pas endavant i, amb l'abric posat, va començar a pujar. De seguida el van empènyer les últimes figures que baixaven per les escales com esperitats, i es va haver d'apartar contra la paret.

Impressionat pel crit distant de la dona, va entrar corrents a l'edifici, però, amb prou feines arribava al replà del primer pis, que la seva iniciativa li va semblar fútil a la vegada que perillosa; hi havia un alt risc de perdre la vida. Era aquest, el seu lloc? Tan imperativa com la seva reacció d'entrar, una necessitat urgent de fugir i de refugiar-se es va apoderar d'ell.

Ja es rendia i començava a girar cua quan va tornar a sentir el crit de la dona. Era el mateix? Venia de dalt.

Al replà, una porta havia caigut a terra com si l'haguessin forçada amb un cop d'ariet. L'electricitat no funcionava. On havia d'anar?

El foc que l'envoltava feia un soroll horrible, però va sentir el crit de nou, com sanglots de dolor.

Ser allà era una bogeria...

Es trobava al llindar d'un pis que ja era ben bé un forn, el foc s'estenia a una velocitat extraordinària. Va entrar.

Només va tenir temps de fer-se a un costat quan de sobte part del sostre es va esfondrar i el contingut del pis de dalt va caure a pocs metres d'ell.

En Jean pensava en el perill, però se sentia pres d'una estranya excitació, una sensació que no havia experimentat mai.

Des d'on era es va tornar a sentir l'udol que l'havia portat allà. S'havia convertit en un rugit, una cosa prou desesperada per congelar-li la sang. Semblava com si algú estigués lluitant furiosament contra un animal salvatge.

Guiat per aquella veu inhumana, es va estirar més l'abric sobre el cap, va passar amb dificultat per damunt de mobles destrossats, es va haver de tornar a ajupir per recórrer tota una mampara en flames que gemegava i amenaçava d'esfondrar-se, i va tornar a les escales, panteixant. Com més amunt anava, més intensa era la calor. Els esglaons s'anaven consumint, roents; aviat esclatarien en flames. Podria tornar a baixar?

Va veure, força lluny, una gran obertura al terra i es va quedar petrificat per la visió sobtada del cos d'un adolescent atrapat sota una enorme estufa metàl·lica abonyegada que devia haver caigut del pis de dalt. Va fer un pas endavant i, tot i que la calor radiant li va enterbolir la visió, no li va caler comprovar si el noi era mort; els ulls li havien esclatat.

En Jean va sentir una pena terrible.

Cada cop se li feia més difícil respirar, s'eixugava les llàgrimes i la suor li havia deixat les mànigues xopes. Va decidir girar cua, la calor ja era insuportable.

Llavors va aparèixer del no-res una mà d'home. En Jean va quedar impactat pel seu anell de segell.

Allà, a prop d'una pica caiguda de través a terra, el cos desmembrat d'una dona, amb el braç seccionat estès dos metres més enllà, deixava veure un os blanc, com si l'haguessin netejat, que sobresortia del folre sagnant dels músculs esquinçats.

En Jean es va reprimir el vòmit.

Va parar l'orella. El xiscle s'havia aturat.

Ja només sentia com crepitaven les flames sonores que aviat l'envoltarien del tot si no marxava de seguida.

No va tenir temps; tot d'un plegat, una biga va cedir damunt seu. Va tenir el reflex d'aixecar els braços per protegir-se, però la

biga li va anar a picar sobre el pit i es va estavellar damunt seu. Quan va recuperar la consciència, estava estirat a terra amb un pes terrible sobre la panxa. Es cremaria viu.

I de cop tot es va aturar.

Immobilitzat, amb prou feines respirant sota el pes de la biga, va ser com si l'incendi s'hagués allunyat. Apagat. Com si ara esti-gués sol amb ell mateix i pogués mirar tranquil·lament el que havia estat la seva existència.

És d'aquí que havia vingut aquesta estranya excitació; havia entrat aquí per acabar amb tot.

La seva presència en aquest edifici a punt d'enfonsar-se no era un esdeveniment fortuït, era un destí.

Perquè, al cap i a la fi, què era la seva vida? Un fracàs, vet-ho aquí.

Una sensació d'alleujament li va omplir el pit, com una alegria. Va tornar a veure el pati de l'escola, on havia estat en «Bouboule», el que corria menys que els altres, sempre l'últim. En François, que sovint l'havia de defensar, tornava amb els ulls morats i de mal humor.

Després, l'escola on el seu pare va comprar el diploma que hauria estat incapaç d'obtenir, el rètol de «Fàbrica de sabó Pelletier» i «...i fills», que feia riure tant a tothom. En Jean, catapultat a la direcció, sense saber mai què decidir, va resultar ser inepte fins i tot en la més mínima decisió; les seves poques iniciatives havien estat catastròfiques. Tancat al despatx, es retorçava els braços, es gratava fins a fer-se sang, passava les nits torturant-se amb ganes de morir. Davant la fallida imminent, va haver de fugir com un lladre, marxar cap a París amb la Geneviève, amb qui s'acabava de casar, i convertir-se en un gris venedor.

Aquests records li estrenyen el cor. Qui de nosaltres no recorda les hores doloroses i amargues, els dolors de la seva infància?

La biga pesava cada cop més, el seu propi alè l'oprimia, impos-
sible d'empassar, els seus braços atrapats li impedi-
en tot moviment.

Va tancar els ulls i se li va aparèixer una dona jove, després una altra, cares i cares, una desfilada com un malson. Totes tenien aproximadament la mateixa edat, totes s'havien creuat en el seu camí en mala hora.

Com se'n penedia...

Havia cedit a la ira massa sovint. Massa sovint!

Va notar com a dins seu creixia una immensa desesperació.

Aquest escenari de fi del món que l'envoltava era la seva vida, el camp devastat d'una batalla perduda per tota l'eternitat.

Seria dur cremar-se viu, però es mereixia el que li passava. No havia imaginat mai com devia ser, morir cremat. Ara que el fum negrós omplia l'espai, ara que s'ofegava, que la calor es propagava, ara que una suor abundant li lliscava per la cara barrejada amb les llàgrimes i li regalimava per les galtes, ho començava a entendre. Es va preparar per patir. Va pensar en el seu pare ja no com ho faria un fill, perquè ell també era a punt de morir-se, sinó com un amic, un company amb qui es disposava a retrobar-se, a qui finalment podria dir tot el que havia callat.

Les cares de la Colette i en Philippe se li van aparèixer. Què seria dels seus fills sense ell, en mans de la seva mare? Aquest pensament va multiplicar per deu el seu dolor i penediment.

Va girar el cap, no era un sanglot el que acabava de sentir.

El tumult eixordador de l'incendi, que de sobte havia tornat, li dificultava poder sentir res.

Es va concentrar més en un gemec, i va buscar d'on venia, d'algun lloc a la seva dreta.

Una al·lucinació final abans de morir, es va dir a si mateix, aquestes percepcions imaginàries no són infreqüents. Just estava deixant anar un alè quan, aquesta vegada, en va estar segur. Era un gemec distant, que provenia de l'altra banda d'aquesta porta tancada, la base de la qual començava a carbonitzar-se.

No va ser conscient que estava prenent una decisió. Sense pensar-hi, amb un dolor que li va tallar l'alè, va obligar l'espallla

esquerra a fer força contra el terra i a arrossegar-se lentament. La contorsió va fer que es maregés per un moment, però va aconseguir alliberar el colze.

Llavors va fer una respiració profunda.

En Jean Pelletier, com hem dit, era un home bastant gras, però dotat d'una certa força física. La força, tanmateix, no hauria estat suficient per aixecar la biga tan pesant de damunt seu, li calia una altra cosa, una determinació rabiosa i vital. Posant la mà sota la part plana de la travessa, va reunir tot el que li quedava de força vital. La fusta es va aixecar lleugerament i va tornar a caure i a esclafar-li el pit.

Va sentir el so i va notar com se li trencaven les costelles.

Sense esperar ni un moment hi va tornar, i aquesta vegada no es va moure res.

Va percebre, amb una certesa esgarrifosa, que el gemec s'anava esvaint.

Va deixar anar un udol de ràbia.

I en aquell moment, misteriosament, va trobar l'energia necessària...

Va tensar els músculs i la biga es va aixecar imperceptiblement. Bloquejant la respiració, va redoblar els esforços i va aconseguir fer lliscar la segona mà sota la biga, que va alçar centímetre per centímetre fins que amb el braç estès la va mantenir equilibrada sobre el cap, a punt per cedir i trencar-li el crani. Va deixar anar un rugit i, amb un cop de ronyons furiós, la va llançar un tros més enllà.

L'incendi s'havia intensificat de mala manera.

Es va aixecar com va poder (les costelles fracturades li causaven un dolor insuportable), va avançar cap a la porta fent tentines, es va cremar en agafar el pom, va llançar-se amb l'espatlla contra la porta, però no la va moure ni un mil·límetre. Hi havia algun moble a l'altra banda que impedia que s'obris?

Va parar l'orella. El sanglot s'havia aturat.

Va agafar embranzida i es va tornar a llançar contra la porta. Aquesta vegada va cedir. Endut per l'impuls, va caure a terra sobre la porta i va deixar anar un crit.

Asseguda, amb els braços al voltant del pit, va descobrir a pocs metres de distància el cos d'una dona esclafada, a la zona dels malucs, per una pila de maons i runes.

Estava estirada de panxa enlaire.

Era ella, n'estava segur, qui havia sentit cridar, qui lluitava desesperadament per intentar alliberar-se.

Havia arribat massa tard.

Es va arrossegar fins a ella.

Devia tenir uns trenta anys, era difícil d'imaginar que hagués estat viva, de tan inflada que tenia la cara per les cremades, un rostre mort de por, amb la marca d'un dolor intens i d'una desesperació terrible.

Els dits, encara tancats, havien intentat agafar-se al buit.

Si hagués pogut, en Jean hauria esclatat a plorar.

La pudor del fum inhalat li impedia recuperar l'alè, i va començar a tossir, a vomitar, amb la visió borrosa, deformada per la calor i l'emoció.

Ara havia de marxar, fugir abans que fos massa tard. La calor es feia insuportable, consumia els esglaons, ja no sentia dins d'ell ni una engruna del fatalisme que l'havia envaït feia uns instants.

Tornava a ser un ésser normal, i tenia por de morir-se.

Va tornar a girar-se una vegada més cap a la noia.

Havia mort ella en lloc d'ell?

Tenia el pit lleugerament elevat. Reposava sobre una pila de pedres, de restes de l'edifici?

Va gosar agafar-la per l'espatlla, apartar-la.

A sota d'ella hi havia un nadó embolicat.

En Jean va quedar petrificat en fer aquesta descoberta.

Va aconseguir treure'l, el va sostenir davant seu un moment, va mirar-li fixament la cara amb els ulls tancats. Era un cos petit

i pesant, en un estat terrible d'abandonament. Li va posar la mà sobre el pit...

Cert o no, li va semblar que notava un cor que batejava.

Sense dubtar-ho, el va embolicar sota l'abric.

Ni els ulls plorosos, ni la gola inflada, ni les costelles enfonsades, ni l'espatlla adolorida, ni la mà cremada pel pom de la porta, ja no existia res d'això, en Jean només sentia una urgència: salvar-lo.

Salvar aquest nadó.

L'escala estava en flames. Inclinat cap endavant, va posar-se en posició d'ariet, va fallar en posar el peu al primer esglaó i, rebotant ara contra la barana que cedia sota el seu pes, després contra la paret bullent, va caure per un tram d'escalas, es va torçar el turmell en un forat, es va posar dret i va anar passant per damunt dels esglaons que anaven cedint, un per un, sota el seu pes. El fum acre, amb pudor de goma cremada, s'havia fet encara més espès.

Una biga es va esfondrar i amb prou feines va tenir temps d'apartar-se. Va rebre un cop a la temple que el va deixar atordit durant uns segons, però va veure, des del passadís d'un dels pisos, un armari en flames que es balancejava perillosament en la seva direcció. No podia creure el que veia.

Davant d'ell, l'escala havia desaparegut.

L'obertura ara no era res més que un precipici.

Amb el cap amagat entre les espatlles, va vorejar el forat obert, gairebé va caure per la vora i va córrer cap al lloc on la finestra, amb l'explosió, havia destruït el maó i el ciment.

La calor era més intensa.

Un crit va sorgir de la vorera quan els vianants, que s'havien allunyat de l'edifici, van veure aparèixer en Jean al primer pis, emmarcat per la finestra, de cara al buit, una figura negra amb un abric que començava a cremar-se.

Es va inclinar cap endavant.

La secció esfondrada de la façana havia creat un munt de runes a la vorera.

Se sentia la sirena dels bombers.

En Jean es va girar. El mur de flames es precipitava damunt d'ell.

Havia de caure d'esquena al carrer per protegir allò que aferrava desesperadament contra la seva panxa.

Va respirar profundament per última vegada.

I, amb una empenta brusca, en Jean va llançar-se al buit.